

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

3

Sağlıklı Bireyler ve Nitelikli Eğitim

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Sağlıklı nesiller ve nitelikli insan kaynağı, kalkınma için çok büyük öneme sahiptir. Hükümetlerce gerçekleştirilen kişi başına sağlık harcaması miktarı gelişmişlik göstergelerinden biridir. Ülkelerin gelişmişlik göstergeleri Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan İnsani Gelişmişlik Endeksi ile ölçülmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'ne (DSÖ) göre sağlıkta eşitsizlik; yalnızca gereksiz ve önlenemez değil aynı zamanda haksız ve adaletli olmayan farklılıklar olarak tanımlanmaktadır (İnandı, 1999).

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Sağlığın tanımını farklı yönleri ile yapılabilir. Nitekim Dünya Sağlık Örgütünün tanımlamasına göre sağlık; bireyin sadece hasta veya sakat olmama hali değil, beden, ruhen ve sosyal yönlerden tam bir iyilik içinde bulunması halidir. İnsanların sağlıkları ile ilgili ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik verilen hizmetler sağlık hizmetleri olarak adlandırılır (Boyacıoğlu, Taşkın, 2012:16).

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Sağlıkta eşitsizlik olgusu 1970'lerin ortasından itibaren uluslararası sağlık kamuoyunun gündeminde önemli yer edinmeye başlamıştır. Bu anlamda 1978 Alma Ata Temel Sağlık Hizmetleri felsefesinde ve 1984 Avrupa Bölgesi Herkes İçin Sağlık Hedefleri içinde sağlıkta eşitsizlikler üzerinde durulmuştur (Belek, 1998).

DSÖ'nün 21. yüzyılda Herkes İçin Sağlık adlı dokümanda; '2020 yılına kadar ülkelerdeki sosyo-ekonomik gruplar arasındaki sağlıkla ilgili farklılık, dezavantajlı grupların sağlık düzeyleri geliştirilerek tüm üye ülkelerde $\frac{1}{4}$ oranında azaltılmalıdır' tümcesi bulunmaktadır (WHO, 1998).

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Sağlık göstergelerinden birisi olan doğumda beklenen yaşam süresi gelişmiş ülkeler arasında yer alan Avustralya'da 2009 yılında 82 iken, gelişmekte olan Güney Afrika'da bu oran 54'tür (World Health Statistics, 2011). Ülkemizde 2009 yılına ait doğumda beklenen yaşam süresi 73.7 olup bu oran kadınlarda 76.1, erkeklerde 71.5'tir (Türkiye İstatistik Kurumu [TUIK], 2010).

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Türkiye’de sağlık hizmetlerine ayrılan pay; 2008 yılında %6.1 iken 2011 yılında bu oran %5.62 (17.2 milyon TL)’dir (WHO, 2010).

Eşitsizliğin bir diğer boyutu ülkelere göre sağlık harcamalarında da görülmektedir. Sağlık harcamaları; sağlık hizmetlerinin sunulması, sağlık insan gücünün yetiştirilmesi ve çalıştırılması ile doğrudan ilişkili olup hizmet kullanımını etkilemektedir. Dünyada ülkeler arasında bütçeden sağlığa ayrılan pay oranlarında ciddi eşitsizliklerin olduğu görülmektedir (Bahar, Aydoğdu, 2011).

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Tablo:2 Bazı OECD Ülkelerinde KB GSYİH İle Sağlık Göstergeleri İlişkisi

	KB GSYİH (\$)	Yaşam Süresi (ERKEK)	Yaşam Süresi (KADIN)	1 000 Canlı Doğumda Bebek Ölüm	100 000 Doğumda Anne Ölüm
OECD ÜLKELERİ/YIL	2008	2008	2008	2008	2005
Türkiye	13952	71,4	75,8	17,0	44
Meksika	14501	72,7	77,5	15,2	60
Polonya	17294	71,3	80,0	5,6	8
Macaristan	19732	69,8	77,8	5,6	6
Kore	27658	76,5	83,3	4,1	14
İsrail	27902	79,1	83,0	3,8	4
Yunanistan	28896	77,5	82,5	2,7	3
İtalya	31253	78,7	84,2	3,7	3
Japonya	34132	79,3	86,1	2,6	6
Almanya	35432	77,6	82,7	3,5	4
İngiltere	35631	77,6	81,8	4,7	8
Amerika Birleşik Devletleri	47186	75,3	80,4	6,7	11
Norveç	58717	78,3	83,0	2,7	7
Lüksemburg	84713	78,1	83,1	1,8	12
ORTALAMA	33065	76	82	5	10

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Tablo: 4. Türkiye ve Edirne’de 100.000 Kişiyeye Düşen Sağlık Personeli Sayıları İle Avrupa ve AB Ülkeleri ile Karşılaştırılması (2010 Yılı)

100.000 kişiyeye düşen;	Edirne	Türkiye	Avrupa ülkeleri	AB ülkeleri
Pratisyen Hekim Sayısı	51	43	68	97
Uzman Hekim Sayısı	123	79	272	226
Diş Hekimi Sayısı	26	26	52	60
Eczacı Sayısı	43	34	52	71
Hemşire Sayısı	178	139	727	745
Ebe Sayısı	110	65	45	36

Kaynak: TUİK, Türkiye’de Sağlık Eğitimi Ve Sağlık İnsan Gücü Durum Raporu ve Edirne İl Sağlık Müdürlüğü Verileri Derlenerek hazırlanmıştır(Akt: Boyacıoğlu, Taşkın, 2012)

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini Değerlendirmede Kullanılabilecek olan Sağlık ile ilgili Sosyal Göstergeler

Tema	Alt tema	Gösterge
SAĞLIK	Beslenme durumu	Çocukların beslenme durumu
	Ölüm oranı	5 yaş altı çocuk ölüm oranı
		Doğumda yaşam beklentisi
	Hijyen koşulları	Yeterli kirli su ve atık hizmeti alan nüfusun oranı
	İçme suyu	Temiz içme suyu bulabilen nüfusun oranı
	Sağlık hizmetleri	Temel sağlık hizmeti alabilen nüfusun oranı
		Bulaşıcı çocuk hastalıklarına karşı aşılama
		Doğum kontrol yöntemlerinin kullanılma oranı

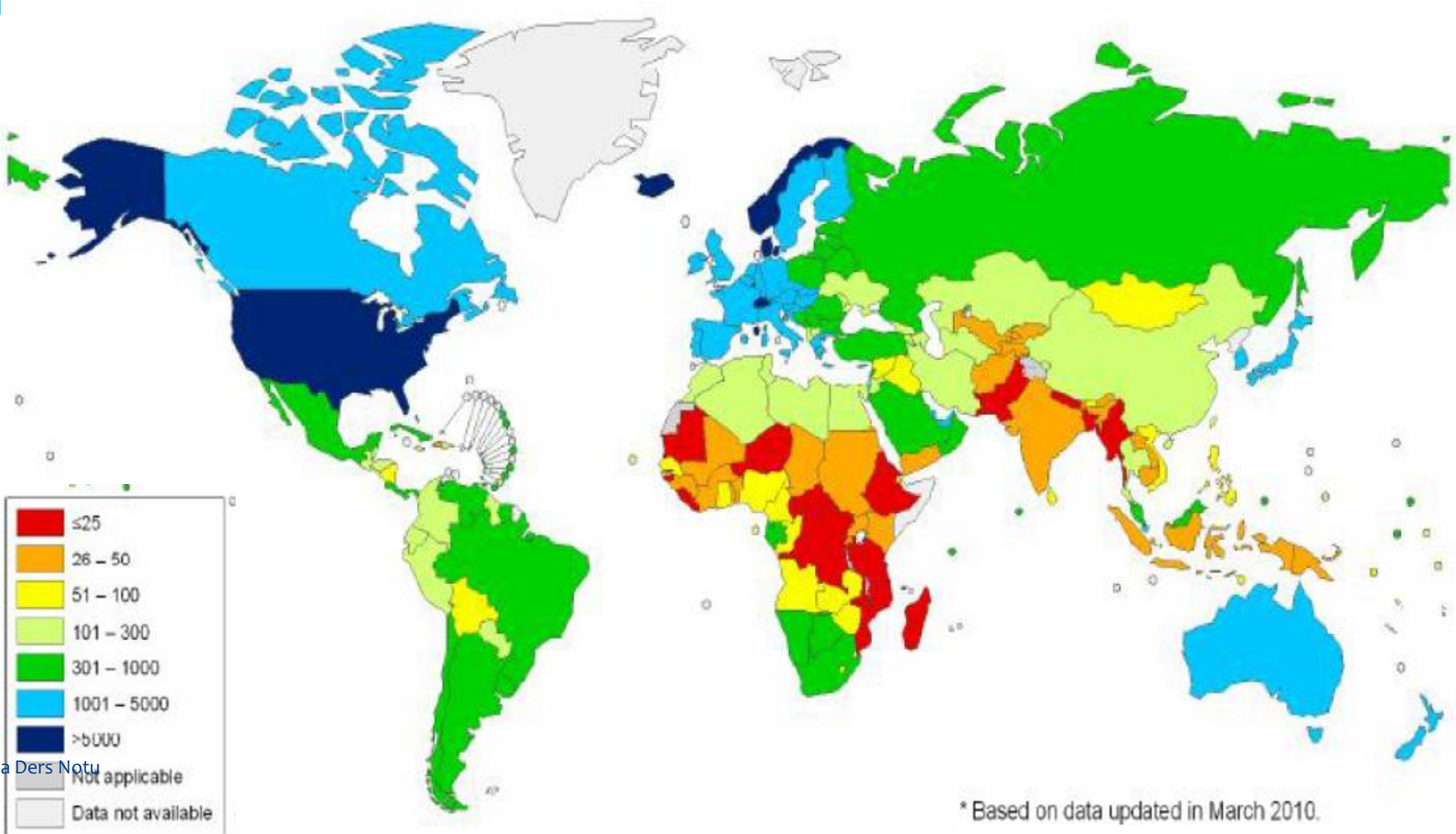
SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

SOSYAL GÖSTERGELER

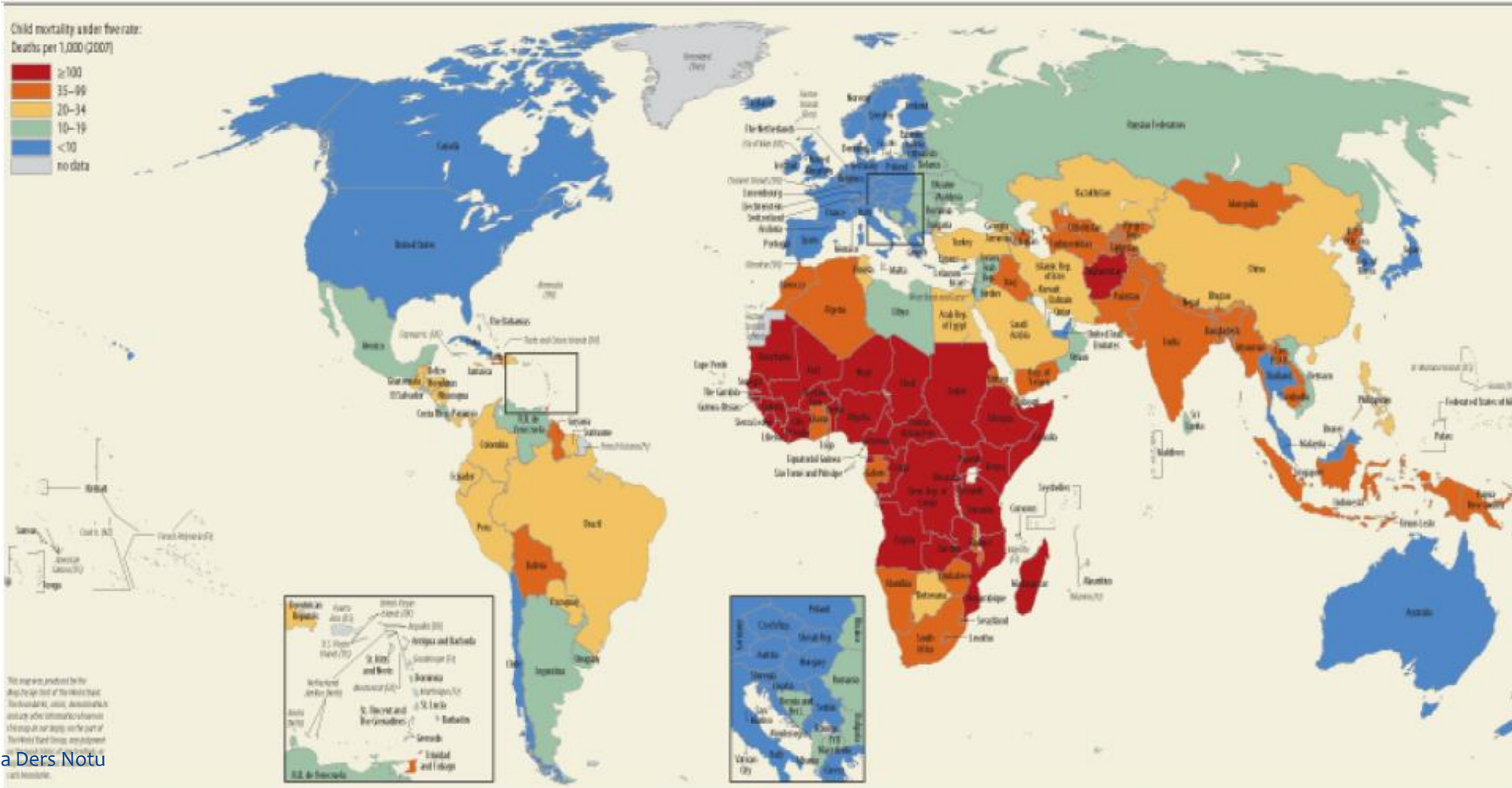
(Nemli, 2006)

Tema	Alt tema	Gösterge
EŞİTLİK	Fakirlik	Fakirlik sınırının altında yaşayan nüfusun oranı
		Gini gelir eşitsizliği endeksi
		İşsizlik oranı
	Cinsiyet eşitliği	Ortalama kadın işçi ücretinin erkek işçi ücretine oranı
SAĞLIK	Beslenme durumu	Çocukların beslenme durumu
	Ölüm oranı	5 yaş altı çocuk ölüm oranı
		Doğumda yaşam beklentisi
	Hijyen koşulları	Yeterli kirli su ve atık hizmeti alan nüfusun oranı
	İçme suyu	Temiz içme suyu bulabilen nüfusun oranı
	Sağlık hizmetleri	Temel sağlık hizmeti alabilen nüfusun oranı
		Bulaşıcı çocuk hastalıklarına karşı aşılama
Doğum kontrol yöntemlerinin kullanılma oranı		
EĞİTİM	Eğitim düzeyi	İlkokul mezunu çocuk sayısı
		Lise mezunu yetişkin sayısı
	Okuryazarlık	Yetişkin okur-yazar oranı
BARINMA	Yaşama koşulları	Kişi başına yaşam alanı
GÜVENLİK	Suç	100.000 kişi başına kayıtlı suç oranı
NÜFUS	Nüfusun değişimi	Nüfus artış oranı

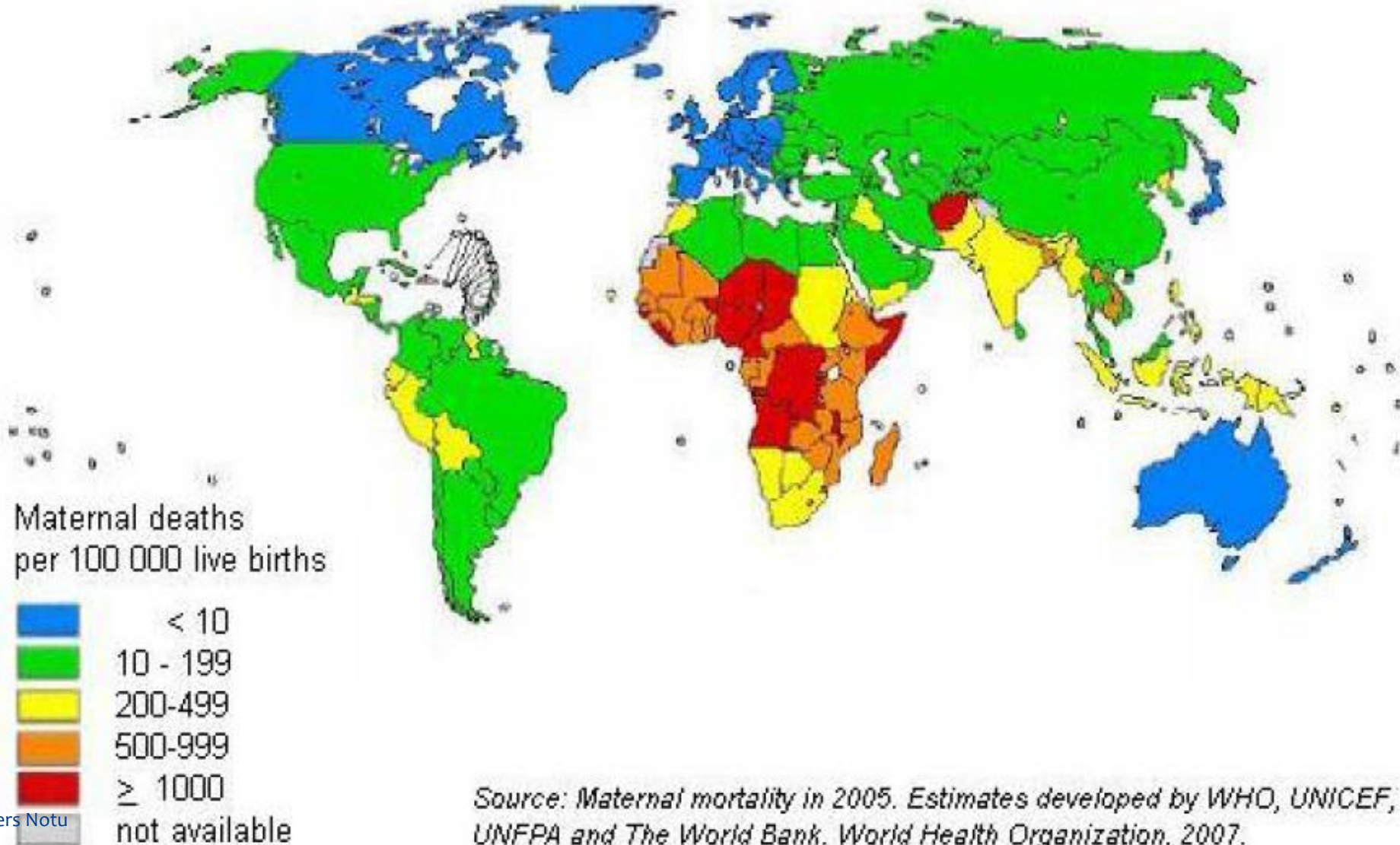
Ülkelere Göre Sağlık Harcamaları (2010)

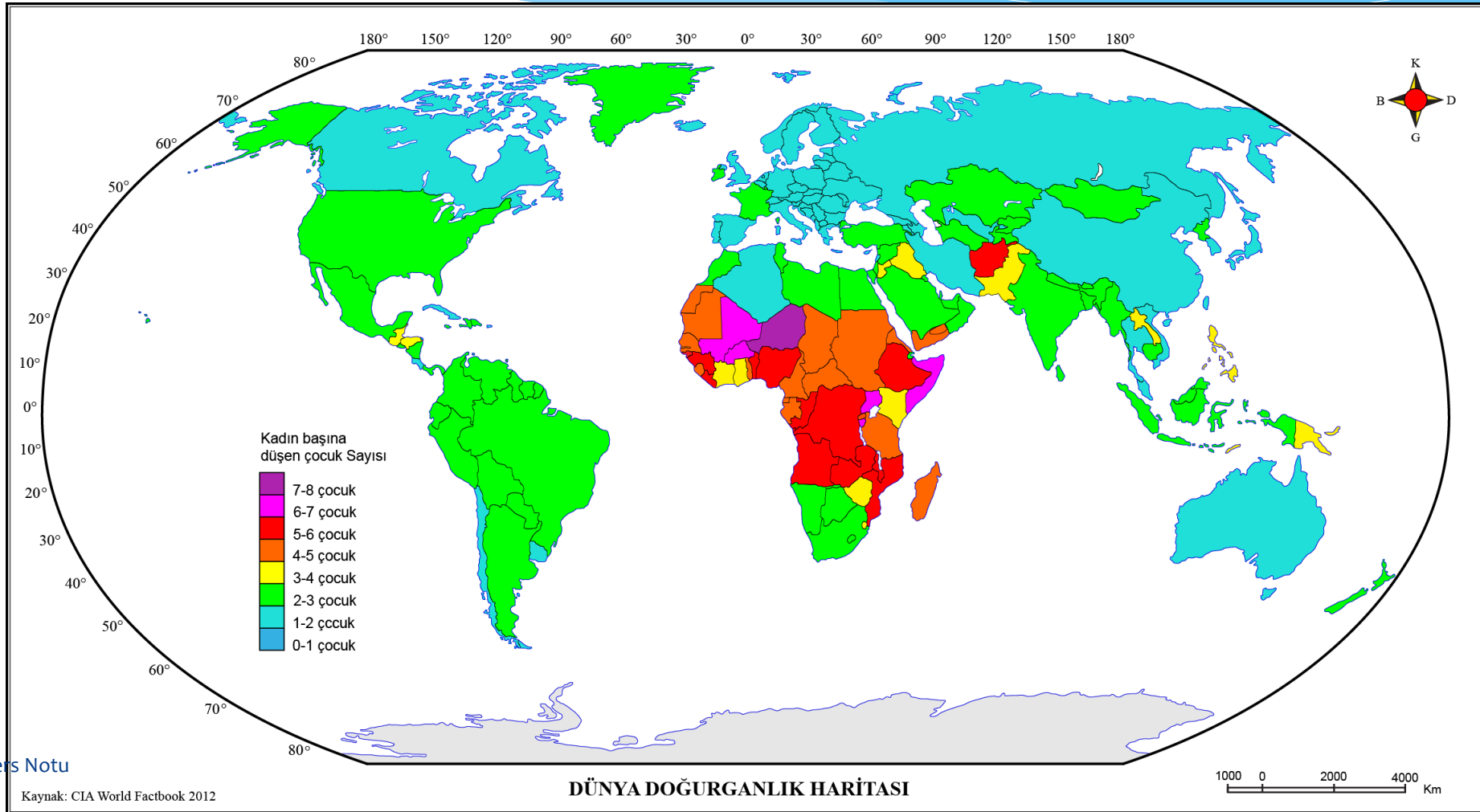
Dünyada Bin Canlı Doğumda Beş Yaş Altı Çocuk Ölüm Hızları (Worldbank, 2010)

Dünyada 100.000 Canlı Doğumda Anne Ölümleri (WHO, 2007).

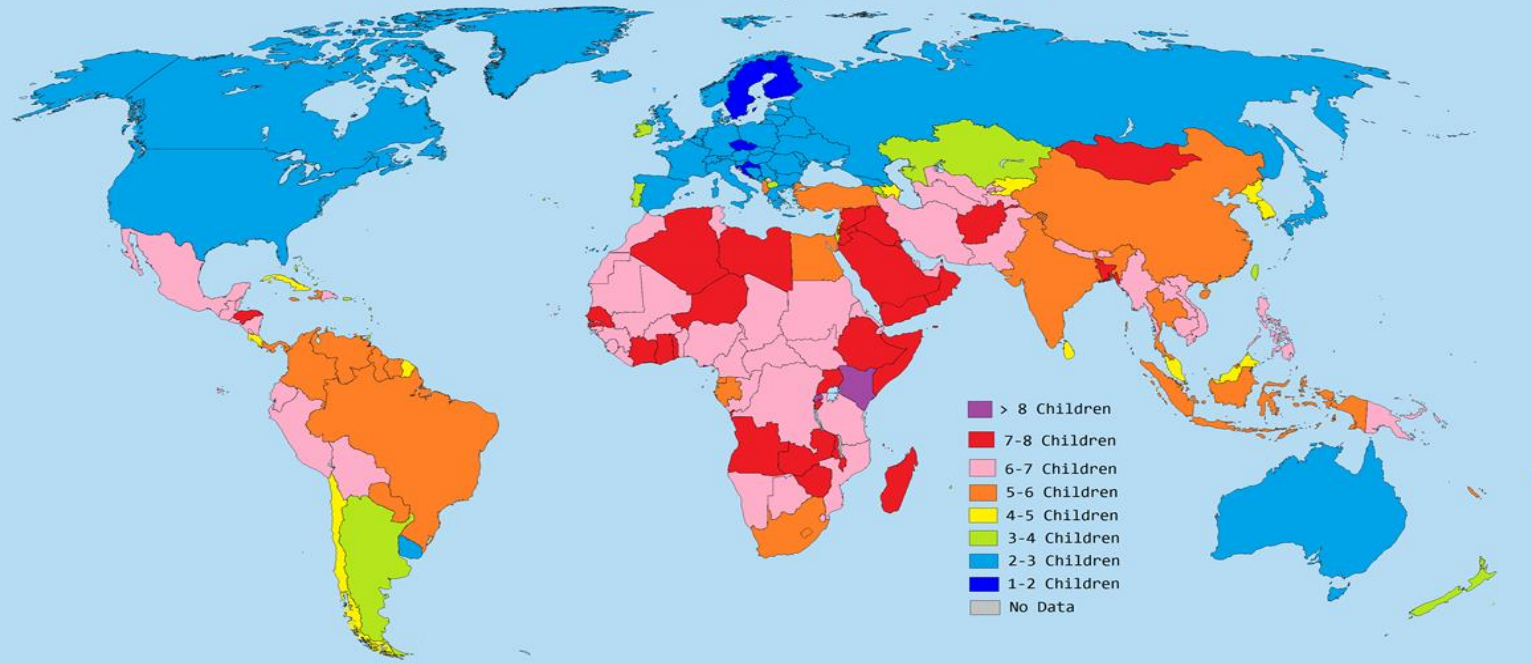
SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

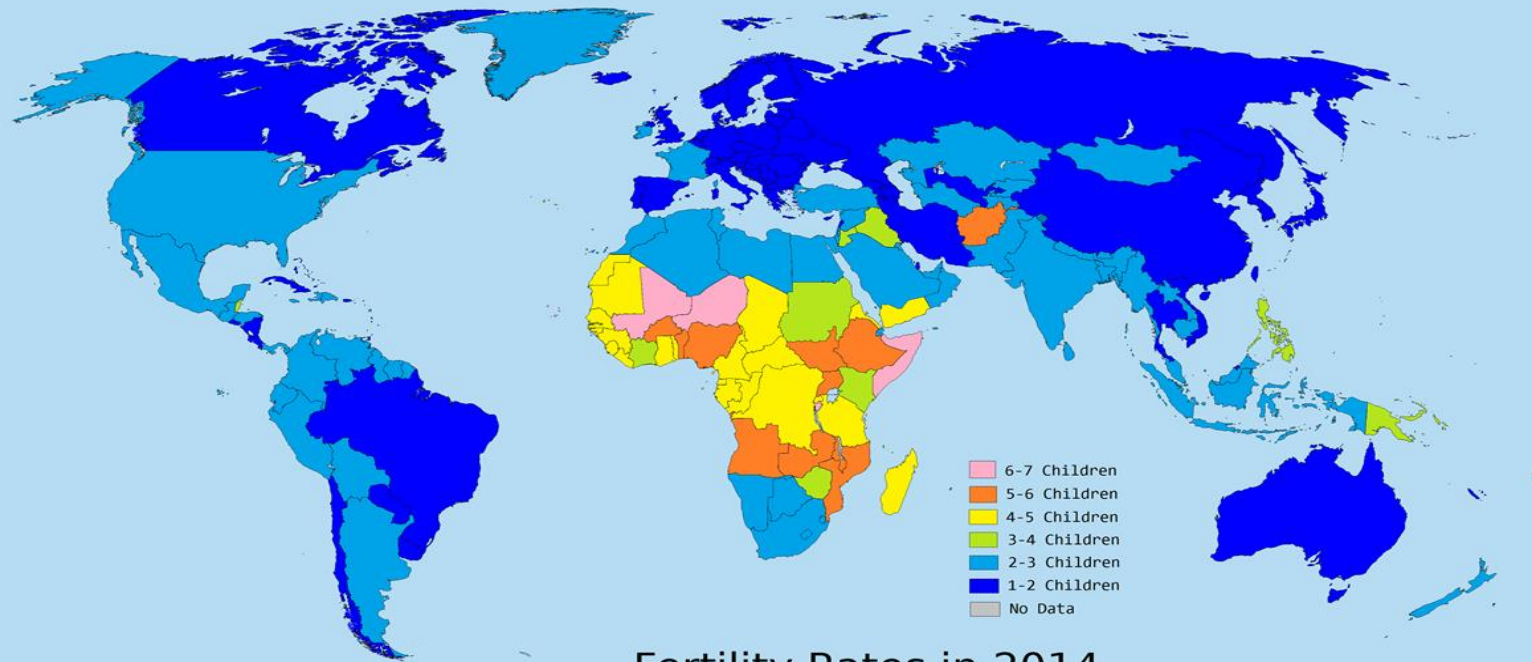
SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Fertility Rates in 1970

<https://brilliantmaps.com/fertility-rates/>

Fertility Rates in 2014

The Astounding Drop in Global Fertility Rates Between 1970 And 2014

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Sürdürülebilir kalkınma eğitimi, bireylerin sistematik ve yenilikçi düşünme yetileriyle sürdürülebilir eylemleri gerçekleştirmelerini sağlayan ve refah içinde ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için onlara gerekli bilişsel, duyuşsal ve devinişsel donanımları (*bilgi, beceri, tutum, değerler gibi*) sunan kesintisiz bir eğitim olarak tanımlanmaktadır (UNECE, 2005). Bu eğitim doğrultusunda, bireyler ve toplumlar sürdürülebilir kalkınma hedeflerini göz önünde bulundurarak bilinçli kararlar almayı hedeflemektedirler.

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Çevresel farkındalık oluşturmak, bireyleri olumlu tutum ve değerlerle donatmak ve becerilerini geliştirerek uygun davranışların ortaya çıkmasını sağlamak, bu eğitimin hedeflenen çıktıları arasında yer almaktadır (Sağdıç & Şahin, 2015). *Sürdürülebilir kalkınma eğitimi bütüncül ve disiplinler arası olma, değerlere odaklanma, eleştirel düşünmeye ve problem çözmeye yöneltme, çok sayıda öğretim yöntemi kullanmayı gerektirme, katılımcı bir karar verme sürecine teşvik etme, uygulanabilirlik ve yerelliği ön plana çıkarma* olmak üzere yedi temel özelliğe sahiptir (UNESCO, 2005).

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Bireylerin sahip oldukları değerlerin sürdürülebilir kalkınma açısından istendik bir şekilde değişmesi, onların davranışlarında da olumlu bir değişime yol açacağı düşünülmektedir (Leiserowitz, Kates & Parris, 2006). Doğaya saygı ve sorumluluk, hoşgörülü olma, çevresel duyarlılık, sosyal adalet, eşitlik ve ekonomik refah gibi geniş bir yelpazede yer almaktadır (UN, 2000). Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik olarak her türlü eğitim uygulamasında bu değerlerin göz önüne alınarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir (UNESCO, 2005).

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Eğitim uzun vadeli bir yatırımdır. Bu sebepten dolayı da eğitim ile hedeflenen davranış değişikliği ancak uzun vadede beklenebilir. Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim de bu sürecin uzun vadeli yapısı üzerine kurgulanabilen, aşamalı olarak ilerleyen, çeşitli şekillere ve seviyelere uyarlanabilir, fırsat eşitliği gözetilen ve kalıcı olmalıdır. Böylece yaşı ve konumu ne olursa olsun herkes çevresel, sosyo-ekonomik ve kültürel sorunlarla ilgili bilgiyi özümseyebilir. Bunu davranışlarına ve hayat standartlarına aktarabilir.

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Hali hazırda dünyada birçok Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim uygulaması mevcuttur. İlköğretimde bir öğretmenin derslerinde katılımcı yöntemler kullanması, bir sosyal hizmet görevlisinin vatandaşlık haklarını öğretmesi ya da sağlık görevlisinin hastalıklardan korunmayı öğretmesi Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim örnekleridir. Ancak bütüncül bir yaklaşım ve sistem olmadıkça etkin, uzun vadeli ve başarılı sonuçları olan Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim'den bahsedilemez ve arzu edilen toplumsal dönüşüm gerçekleşemez.

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Sürdürülebilir Kalkınmada Eğitim için UNESCO'nun ana faaliyetleri olarak:

Toplumsal dönüşümü gerçekleştirmek için;

- Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim uygulayıcıları arasında etkileşim, bilgi ve deneyim paylaşımını kolaylaştırmak, iletişim ağları oluşturmak.
- Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim konusunda eğitim ve öğretim kalitesini artırmayı teşvik etmek.
- Ülkelerin binyıl kalkınma hedeflerine ulaşmalarını sağlamak üzere desteklemek,
- Ülkelere eğitim reformu çalışmalarında sürdürülebilir kalkınma için eğitim konusunda politika oluşturmalarına yardımcı olmak.

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

UNESCO, Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim alanında dört önemli alan belirlemiştir. Bunlar;

- Okullaşma ve kaliteli temel eğitim.
- Sürdürülebilirliği hedefleyen eğitim,
- Toplumda sürdürülebilirlik anlayışını ve farkındalığını arttırmak,
- Eğitim hizmetlerini sağlamak, olarak belirtilmektedir.

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Eğitimin kapsam olarak sınıflandırılmasında genel kabul görmüş olan; örgün, algın ve yaygın eğitim şeklindeki üçlü sınıflandırma bulunmaktadır. UNESCO'nun Yetişkin Eğitimi Terimleri Sözlüğünde bu üç kavram şöyle tanımlanmaktadır (Titmus, Buttedahl, Ironside ve Lengrand, 1985):

“Örgün Eğitim (Formal Education): resmi olarak planlanan ve ardışık biçimde düzenlenen, öğretmen ve öğrencinin üzerine düşen görevlerin açıkça tanımlandığı, öğretmenin eğitim amacıyla öğrenciyi yönetmeye çalıştığı ve sorumluluk aldığı, öğrencilerin yazılma veya alınmasıyla ilgili işlemlerin yerine getirilmesini gerektiren eğitimidir.”

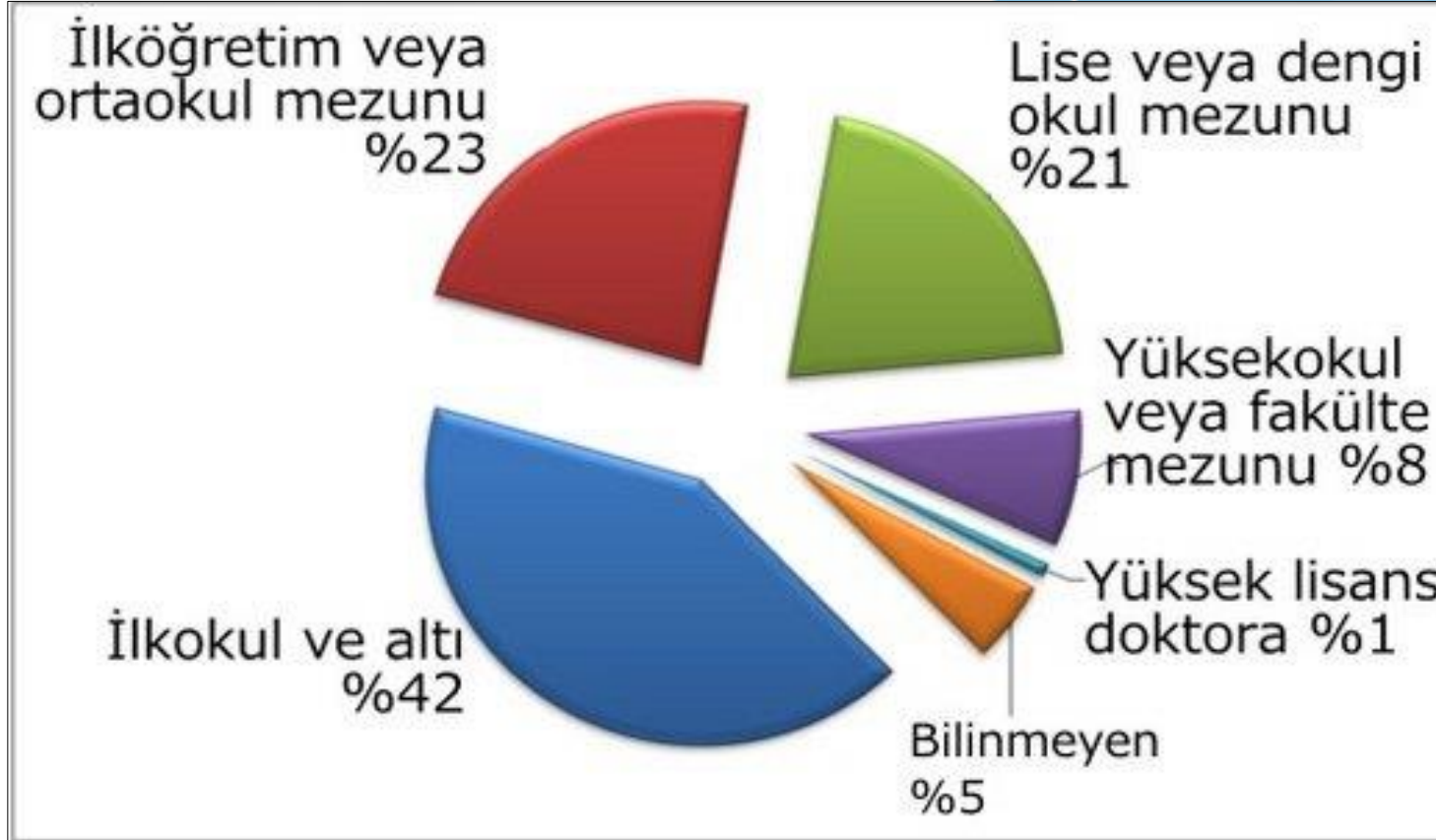
SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

“Yaygın Eğitim (Non- Formal Education): öğrencilerin yazılması veya alınması gibi işlemleri gerektirmeyen eğitim programlarıdır.”

“Algın Eğitim (Informal Education): Her bireye, hayatı boyunca günlük yaşantılardan, eğitimsel etkilerden ve çevre kaynaklarından aileden, komşulardan, işten, oyundan, pazardan, kitaplardan ve kitle iletişim araçlarından tutumlar, değerler, beceri ve bilgi kazandıran süreçtir.”*

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

TÜRKİYE (TÜİK, 2013)

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Eğitim düzeyi en düşük bölge Güneydoğu Anadolu

TÜRKİYE (TÜİK, 2013)

